

SISTEMUL DE MANAGEMENT INTEGRAT ȘI CONDUCEREA TRUPELOR DE NIVEL TACTIC DIN FORȚELE TERESTRE, ÎN CONTEXTUL APĂRĂRII COLECTIVE

Col. (r) conf. univ. dr. Ion C. IOANA*

Abstract

Management is a specifically human activity, meant to organize, to coordinate and to direct the human and material forces at hand, in the interior of a certain system, in the purpose of creating some given or pre-established objectives. In the field of the armed forces this complex activity requires thorough knowledge, experience and high moral standards and it is carried out by commandants, military structures and the armed forces headquarters, in accordance with the orders and directives from the superior structures. Leadership is the most important component of the combat field. It decides on the approached tactics, on how the fire power and the protection is used, making sure that everything is used effectively against the enemy.

1. Aspecte introductive

Un sistem de management integrat este un model global care permite desfășurarea ansamblului de activități ale unui organism într-un tot unitar și coerent, prin integrarea în aceeași organizație a tuturor proceselor de conducere la nivelul intereselor și exigențelor interne și externe.

Rolul sistemului de management integrat este acela de a asigura scopul și competitivitatea durabilă a resurselor de apărare, satisfacția globală a tuturor actorilor care concură la realizarea obiectivelor tactice și strategice.

Sistemul de management integrat este fondat pe:

- O structură organizațională comună tuturor sistemelor de referință care acționează într-un context dat;

* Universitatea Națională de Apărare „CAROL I”

- O documentare comună tuturor sistemelor de referință implicate în derularea proceselor;
- O structură de conducere comună care să permită îndeplinirea eficace a obiectivelor tactice și strategice;
- Un dispozitiv comun de supraveghere, de gestionare și de management al riscurilor care ar putea pune în pericol securitatea națională a unui stat ori colectivă a unui grup sau alianțe de state.

În acest context, transformările produse de către revoluția tehnico-științifică în domeniul militar, în ultimile decenii ale secolului al XX-lea, au generat, cum era și firesc, evoluții în domeniul doctrinelor, strategiilor militare și procedeele de luptă. Astfel că, în această perioadă tehnica de luptă s-a dezvoltat și perfecționat într-un ritm accelerat, **cercetările** pe plan mondial privind războiul modern au căpătat amploare, profunzime, caracter științific și o abordare interdisciplinară a armamentului.

Teoria și practica ducerii războiului, inclusiv domeniile de referință ale artei militare, au evoluat sub impactul revoluției tehnico-științifice, care a produs transformări radicale asupra structurilor militare și modalităților de ducere a acțiunilor de către acestea.

Ca urmare, luând în considerare apartenența la NATO și necesitatea de a acționa în cadrul unui sistem de management integrat al resurselor de apărare, ca orice țară care optează pentru dezvoltarea unei industrii moderne de armament, România este constrânsă la eforturi materiale și financiare extrem de mari, greu de suportat, pentru a se putea realiza: perfecționarea sistemului tehnico-științific militar; creșterea rolului studiilor de prognoză tehnico-militară; accelerarea ciclului cercetare-proiectare-producție-dezvoltare și elaborare a „pachetului” de tehnologii noi; modernizarea armamentului și tehnicii militare; intensificarea cooperării științifice și în producția militară; creșterea eficienței economice a producției de armament etc.

În acest context, se poate aprecia că, nu putem avea structuri militare cu o putere de luptă satisfăcătoare, fără cercetare, proiectare, organizare și re tehnologizare, fapt pentru care toate acestea impun eforturi financiare considerabile.

Armata poate fi evaluată la pace sau război, de la cel mai mic până la cel mai mare eșalon, nu numai după gradul de înzestrare, nivelul de pregătire și raportul de forțe, comparativ cu cele ale unui eventual agresor etc., ci și după eficiența militară care este unul dintre factorii de bază, de necontestat. Eficiența structurilor militare și a armatei, în general, poate fi explicată folosind conceptul de **putere de luptă**.

Puterea de luptă este un concept care își face tot mai mult loc în limbajul uzual și în preocupările specialiștilor militari care caută să determine metodologii

moderne de evaluare a nivelului acesteia, bazate pe modele matematice corespunzătoare.

Conceptul de putere de luptă are un rol important în înțelegerea mecanismului luptei. Comandanții realizează puterea de luptă din potențialul de luptă (puterea de luptă potențială) pentru îndeplinirea misiunii care produce în fapt rezultate în luptă. Comandanții sunt apreciați după cum au distribuit puterea de luptă și după cum aceasta a fost direcționată pentru îndeplinirea misiunii. Efectul cumulativ al puterii de luptă, în timp, determină rezultatul luptei și acțiunii desfășurate în încercarea de a îndeplini misiunea. Rezultatul luptei unei părți, ne arată care parte a luat decizia cea mai bună (1).

Puterea de luptă este uneori confundată cu capacitatea de luptă și potențialul de luptă, în raport cu care există o serie de elemente comune, dar și anumite diferențe legate de studii și analize care au la bază calcule matematice.

În prezent, toate structurile din armata română sunt angajate efectiv într-un program de reformă complex, care are ca obiectiv principal transformarea profundă a acesteia, în conformitate cu standardele atinse de armatele unor state dezvoltate.

2. Delimitări conceptuale privind potențialul și puterea de luptă

Puterea de luptă este un concept, relativ nou, introdus în literatura militară românească, înainte folosindu-se conceptul de capacitate de luptă.

În opinia unor specialiști militari români, conceptul de putere de luptă este utilizat și interpretat ca un echivalent al capacității de luptă, pe când în opinia altora este similar potențialului de luptă, comparativ cu alții care privesc cele trei concepte în mod diferențiat.

În scopul modelării luptei armate la diferite eșaloane, specialiștii militari abordează tot mai mult noțiunile ce privesc puterea, capacitatea și potențialul de luptă, activitatea fiind justificată de necesitatea evaluării cât mai corecte a posibilităților de luptă a forțelor, cât și pentru a determina șansele de succes.

Literatura militară prezintă noțiunile de potențial, capacitate și putere de luptă, relativ că ar avea același conținut. Spre exemplificare se pot prezenta o diversitate de aprecieri, astfel:

- **Puterea de luptă** – constă în totalitatea posibilităților pe care le are o unitate, o mare unitate sau armată în întregime, de a îndeplini cu succes o misiune (2).

- **Capacitatea de luptă** reprezintă posibilitățile unei unități, mari unități sau a forțelor armate în întregime, de a desfășura acțiuni de luptă încununate cu succes (3).

- **Potențialul de luptă** al unei forțe este un indicator care reflectă, într-o manieră adecvată, letalitatea (posibilitatea de a produce pierderi, distrugerii etc.)

însușită și ponderată a tuturor categoriilor de tehnică și armament ce compun forța (4).

Potențialul de luptă al unei structuri militare reflectă performanțele ideale, apreciate drept constante, determinate pe baza caracteristicilor tehnico-tactice specifice categoriilor de armament, aparaturii, materialelor, mijloacelor de transport, corespunzătoare condițiilor de utilizare și de randament avute în vedere la proiectarea lor (5).

Pentru a face o delimitare conceptuală a acestor sintagme, trebuie să stabilim structura în cadrul căreia operăm, în lucrarea de față aceasta fiind cea tactică. Totodată, cunoscând că structurile tactice sunt realizate în scopul îndeplinirii unor misiuni specifice și că în această categorie intră de la grupă până la brigadă.

Analizând puterea, capacitatea și potențialul de luptă ca posibilități ale structurilor tactice, putem să le definim, în același timp și **ca stare potențială** la un moment dat. În asemenea condiții, cele trei concepte pot fi evaluate procentual, atât din punct de vedere al valorii ce definește situația unității sau mării unități, cât și al posibilității / imposibilității de a îndeplini o misiune de luptă. Acestea fiind considerate că sunt aproximativ sinonime, în ceea ce privește elementele conceptuale și de conținut.

Studiind semnificația termenilor de putere, capacitate și potențial de luptă din Dicționarul explicativ al limbii române, putem observa că acești termeni au o serie de elemente comune, însă aria de cuprindere este diferită.

Astfel, considerăm că **potențialul de luptă** reprezintă totalitatea posibilităților umane, tehnice, materiale ale unei structuri militare tactice ce pot fi destinate ducerii luptei. Aceste posibilități se regăsesc în parte, încă din timp de pace, în cadrul structurii militare respective, iar diferența se află în stare latentă și poate fi remarcată și valorificată în mediul în care urmează să se acționeze pe timpul războiului.

Capacitatea de luptă reprezintă totalitatea posibilităților umane, tehnice, materiale care se găsesc efectiv, la un moment dat, în cadrul unei structuri tactice. Creșterea capacității de luptă a marilor unități (și unităților) tactice se va face într-o perioadă de luptă, prin trecerea succesivă de la o organizare și o compunere mai redusă la alta, mai amplă, prin completare sau mobilizare, prin trecerea de la starea de pace la starea de război.

Se poate considera că o mare unitate sau unitate tactică are capacitatea de luptă completă când aceasta dispune de potențialul de luptă proiectat pentru ducerea luptei.

În ceea ce privește **puterea de luptă** a structurilor tactice, se poate afirma că aceasta reprezintă, pe rând sau simultan, staticul și/sau dinamicul în procesul devenirii unor sisteme complexe eterogene, cu evoluție spațio-temporală. Când exprimă staticul, puterea de luptă potențială este echivalentă cu capacitatea de

luptă, iar când exprimă dinamicul, se realizează prin coordonarea elementelor potențiale cu factorii (funcțiile) care multiplică/diminuează nivelul acesteia și reprezintă puterea de luptă reală (6). Ca urmare, se poate considera că **puterea de luptă** reprezintă capacitatea, posibilitatea fizică, morală, intelectuală a unei structuri tactice de a acționa și îndeplini misiunea de luptă primită.

Mai concret, definim **puterea de luptă** ca fiind capacitatea, posibilitatea realizată a unei forțe, la orice moment dat, de a obține rezultate în dezvoltarea unei misiuni specifice asupra unui anumit inamic, într-un mediu specific de luptă. Puterea de luptă este agentul de acțiune cu care o forță poate obține scopul, conducând lupta la un rezultat dorit. Energia necesară luptei este aplicată de fiecare parte propriilor forțe, pentru a îndeplini misiunile și a elimina (reduce), simultan, opoziția adversarului.

Puterea de luptă se amplifică prin integrarea și coordonarea elementelor sale cu factorii de putere, dați de înzestrarea, instruirea, conducerea, arta și doctrina militară, moralul trupelor, condițiilor de mediu, timp și situațiile operaționale favorabile (7). Puterea de luptă fiind creată și menținută de către comandanți, folosind o varietate de funcții ale luptei (cercetare, manevră, sprijin de foc, apărare antiaeriană, mobilitate și capacitate de supraviețuire, servicii, comanda luptei). Aceștia integrează și coordonează aceste funcții pentru a sincroniza efectele luptei în timp și spațiu, precum și ca scop al luptei.

3. Conducerea structurilor de nivel tactic din Forțelor Terestre în contextul apărării colective

În conformitate cu prevederile Regulamentului general al acțiunilor militare (A.N.-1), elementele de bază ale puterii de luptă a unei grupări de forțe sunt: conducerea, puterea de lovire, manevra și protecția (8). Acestea adaptate, combinate, aplicate și susținute potrivit situației, creează capacitatea și priceperea de a lupta. Nivelul maxim al puterii de luptă obținându-se prin aplicarea rapidă și sincronizată a elementelor sale.

Pentru ușurința abordării și înțelegerea problematicii în discuție, se impune să facem o primă prezentare a conținutului conceptelor privind **conducerea, puterea de lovire, manevra, protecția** și să precizăm poziția/raportul acestora față de puterea de luptă a structurilor tactice.

Conducerea a fost definită în literatura de specialitate în mod diferit, în decursul timpului. Majoritatea definițiilor converg spre ideea că, această activitate specific umană este menită să organizeze, să coordoneze și să dirijeze forțele umane și materiale la dispoziție, în cadrul unui anumit sistem, în scopul realizării unor obiective date sau prestabilite.

Conceptul de conducere, în general, are mai multe înțelesuri, fapt pentru care, în continuare, vor fi relatate, pe scurt, astfel (9):

✓ **Conducerea ca acțiune umană**, prin care se realizează funcțiile (atributele): previziune, planificare, comandă, coordonare, control și îndrumare;

✓ **Conducerea ca sistem** care reprezintă un ansamblu unitar, căruia îi revine ca sarcină transformarea informațiilor cu privire la starea sistemului condus, în decizii corespunzătoare modelelor confruntării acestuia cu mediul. Ansamblu unitar constituit din compartimente, posturi structurale, independente și interconectate;

✓ **Conducerea ca profesie** care presupune pregătire profesională în domeniu, pregătire managerială, cultură generală, calități, trăsături, aptitudini și atitudini corespunzătoare acesteia.

În domeniul militar această activitate complexă necesită cunoștințe temeinice, experiență și înalte însușiri morale, se exercită de către comandanți ajutați de structuri de comandament și stat major, potrivit ordinelor și dispozițiilor primite din partea eșaloanelor superioare.

✓ **Conducerea trupelor** reprezintă activitatea prin care se asigură organizarea, coordonarea și îndrumarea acțiunilor trupelor, în scopul însumării eforturilor lor pentru îndeplinirea misiunilor de luptă (10).

În cadrul sistemului militar, conducerea ocupă un loc important, fiind un subsistem de bază al acestuia.

Elementele determinante pentru calitatea actului de conducere, în condițiile războiului modern, sunt următoarele (11):

- calitățile profesionale, psiho-morale și de personalitate ale comandantului și ale specialiștilor din cadrul comandamentului;
- calitatea mijloacelor tehnice de conducere;
- condițiile în care se desfășoară activitatea decizională etc.

Aceste calități și condiții au în vedere:

- pregătirea profesională în domeniu, ce cuprinde cunoștințe de strategie militară, artă operativă, tactică, specialitate și metodică;
- pregătirea managerială care presupune cunoștințe despre teoria, metodologia și tehnologia conducerii, cunoștințe economico-financiare, cercetare operațională, informatică, psihologie, sociologie și pedagogie;
- cultura generală (literatură, istorie, geografie, matematică, fizică, chimie, teatru, film, arte plastice etc.);
- elemente de performanță privind inteligența, care să evidențieze: memoria, cursivitatea vorbirii, vocabularul, capacitatea de a stabili corelații între fapte, idei și fenomene, capacitatea organizatorică, discernământul, inițiativa, intuiția, fermitatea, perseverența etc.;
- trăsături de caracter ca: sinceritatea, principialitatea, demnitatea, integritatea morală, corectitudinea;

- aptitudini privind: rezistența la efort intelectual, rezistența la efort fizic, clarviziune, simțul realității, simțul esențialului, viziunea de ansamblu;
- atitudini:
 - ✓ față de muncă: conștiinciozitate; hărnicie; pasiune;
 - ✓ față de semenii: spirit de ordine și disciplină; spirit de responsabilitate;
 - ✓ față de sine: modestie; stăpânire.

Toate acestea exprimă potențialul individual al conducătorului (potențial de conducător sau potențial de leader) și al specialiștilor din cadrul comandamentului.

Potențialul managerial uman de care dispune un comandament de mare unitate (unitate) tactică este o sumă ponderată a potențialelor individuale, ținând cont de locul deținut de fiecare în cadrul Comandamentului (12).

Eficiența activității Comandamentului este condiționată de calitatea cadrelor de conducere care-l compun.

Mijloacele tehnice de conducere fac parte din categoria de tehnică militară care se găsește în compunerea marilor unități și unităților de arme întrunite din cadrul forțelor terestre, dar pentru care nu se determină eficacitatea în luptă, întrucât aceste tipuri de tehnică ajută numai la folosirea puterii de foc și a armamentului în luptă.

Astfel de mijloace pot fi împărțite în următoarele **categorii (13)**:

- tehnică destinată culegerii de informații;
- tehnică de transmisiuni (comunicații);
- mijloace de prelucrare automată a datelor.

Pentru a acționa prompt, structurile tactice trebuie să aibă informații relevante, la timp prezentate astfel, încât personalul să le poată înțelege repede și să acționeze conform acestora. Acest lucru se poate realiza prin sistemele de comandă, control, comunicații, computere (C4), care, practic cuprind cele trei categorii de tehnică de conducere prezentate mai sus.

Aceste sisteme asigură activității de conducere **patru funcții de bază (14)**, respectiv:

- ✓ Obținerea și prelucrarea inițială a informațiilor pe baza nevoilor planificate, determinarea timpului de primire a acestora și transformarea lor într-o formă potrivită pentru transmitere;
- ✓ Transmiterea informațiilor la cele mai apropiate dispozitive de stocare și de prelucrare;
- ✓ Prelucrarea și combinarea datelor pentru a produce un minimum de informații esențiale solicitate de către personal, pentru a desfășura acțiuni concrete;
- ✓ Distribuirea informațiilor prelucrate și combinarea acestora cu capacitatea de analiză și înțelegere umană a celor mai potriviți utilizatori de informații.

Complexitatea deosebită a acțiunii militare, determinată de numărul variabilelor de stare, mize și riscuri mari, predominanța factorilor umani și noutatea fără precedent a situațiilor, fac procesul decizional foarte dificil.

Un sistem decizional trebuie să aibă o memorie capabilă a înregistra rezultatele acțiunilor precedente. Să facă previziuni asupra evenimentelor viitoare, să stabilească criterii pentru aprecierea rezultatelor unei acțiuni.

Decizia poate fi astfel definită ca o linie de acțiune aleasă în mod conștient, dintre mai multe variante (soluții) posibile, în urma unui proces de informare și analiză, în scopul coordonării și reglării activității, pentru obținerea unui rezultat cât mai favorabil în acțiune (15).

Procesul decizional este direct influențat de **condițiile de desfășurare** a acestuia, care sunt: calitatea și cantitatea informației, capacitatea de stocare, sistematizare, analiză și prelucrare a informațiilor, gradul de incertitudine și risc, complexitatea situației și timpul avut la dispoziție.

Posibilitățile de care comandamentul dispune la un moment dat, de a desfășura activități de conducere, pentru a asigura îndeplinirea misiunilor primite, reprezintă **capacitatea de conducere** a acestuia.

Una din **cerințele** care decurg din principiul creșterii capacității de conducere a comandamentelor de mari unități (unități) tactice de arme întrunite este **reducerea duratei ciclului de conducere**. Acest indicator important pentru eficiența conducerii și acțiunilor de luptă poate fi exprimat cu ajutorul relației (16):

$$D = T_e \left\{ 1 + (1 - n) \left[\frac{T_i + T_i (1 - m) \frac{T_d}{T_i}}{T_e} \right] \right\}$$

în care:

D – durata ciclului de conducere;

T_i , T_d , T_e – timpul necesar fiecăruia dintre procesele informaționale, decizionale și pentru luarea măsurilor de execuție a acțiunilor;

m – coeficientul care exprimă îmbinarea proceselor informaționale cu cele decizionale;

n – coeficientul care exprimă îmbinarea (suprapunerea parțială) a proceselor informațional și decizional cu cel de execuție.

Din această relație rezultă că reducând permanent duratele T_e , T_i , T_d și realizând cel puțin parțial activități de conducere simultane, pe verticală și pe orizontală, se asigură reducerea ciclului de conducere și o eficiență sporită. Pentru realizarea acestor deziderate se poate acționa prin măsuri organizatorice de comandament și stat major și prin realizarea sistemelor automatizate de conducere a trupelor.

Conducerea este cea mai importantă componentă a puterii de luptă. Aceasta hotărăște cum se utilizează manevra, puterea de foc și protecția, asigurându-se ca

acestea să fie folosite efectiv împotriva adversarului. Factorii care influențează capacitatea de conducere a comandamentelor sunt următorii: cunoașterea cadrului legislativ și a atribuțiilor specifice ale comandamentului; structura organizatorică a comandamentului; organizarea muncii; funcționalitatea subsistemelor individual și în ansamblu; gradul de încadrare a comandamentului și calitatea profesională a cadrelor; coeziunea colectivelor de lucru etc.

Bibliografie

- ¹. Ion BĂLĂCEANU, Daniel DUMITRU, Ion IOANA, *Potențialul de luptă al forțelor terestre în context NATO*, Editura TOP FORM, București, 2006, p.138.
- ². Valentin ARSENIE, Tudor CERAPIN, George VELICU, *Actualitatea Strategiei*, Editura SITECH, Craiova, 1998, p.165.
- ³. *Lexiconul militar*, Editura Militară, București, 1980, p.157.
- ⁴. Cpt. Ing. Vasile PĂUN, *Raportul de forțe în viziunea sistemică – Modelul de letalitate*, Editura A.I.S.M.,1997, P.17.
- ⁵. Constantin MOȘTOFLEI, *Un posibil sistem de criterii pentru analiza și aprecierea funcționalității și eficacității structurilor militare*, G.M.R. nr.3/1996, p.51.
- ⁶. Ion BĂLĂCEANU, Daniel DUMITRU, Ion IOANA, Op. Cit., p.144.
- ⁷. A.N.-1, *Regulamentul general al acțiunilor militare*, București, 1996, art.73.
- ⁸. Idem, art.73.
- ⁹. Ion BĂLĂCEANU, Daniel DUMITRU, Ion IOANA, Op. Cit., p.145.
- ¹⁰. *Lexiconul militar*, Editura Militară, București, 1980, p.209
- ¹¹. Ion BĂLĂCEANU, Daniel DUMITRU, Ion IOANA, Op. Cit., p.146.
- ¹². Idem, p.147.
- ¹³. Ibidem, p.147
- ¹⁴. Ibidem, p.147
- ¹⁵. *Probleme ale științei conducerii cu aplicații în domeniul militar*, Editura militară, București, 1973, p.234.
- ¹⁶. Gl.d.dr. Mihail Popescu, col.dr.Viorel Buța, *Acțiunile militare împotriva blindatelor*, Editura Militară, București, 1999, p. 95.